

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL

AVGUST 8-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ФИЛИАЛ В г. ТАШКЕНТЕ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, avgust.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

IQTISODIYOTGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING SAMARALI DAVLAT BOSHQARUVI.....	9
Amirov Otabek Xudoyberdi o'g'li	
РОЛЬ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СИСТЕМЕ ФИНАНСОВОГО КРИЗИС-МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ.....	14
Маннапова Раъно Абборовна	
METROPOLITEN SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INTEGRAL METODOLOGIK MODELİ	22
Mansurov Xamrokul Ilxomovich	
INVESTMENT COOPERATION BETWEEN UZBEKISTAN AND CHINA: CHALLENGES AND PROSPECTS ..	29
Liu Qing	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BANK TIZIMI: MARKAZIY BANK VA UNING VAZIFALARINING IQTISODIY ASOSI.....	36
Sherkulova N.B., Fayzullayeva Maxliyo	
MINTAQAVIY IQTISODIYOT: MUAMMOLAR VA XALQARO TAJRIBA.....	41
Yorqin Xudoyberdiev	
BIZNES SUBYEKTLARINING EKSPORT FAOLIYATINI MOLİYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY OMILLARI	45
Karamatdinova Aysawle Paraxatovna	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PDCA TAMOIYILIGA ASOSLANGAN 7 BOSQICHLI TAKOMILLASHTIRILGAN TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI	53
Xojiyev Ma'murjon Muxsinjon o'g'li	
HUDUDIY SPORT-SOĞ'LOMLASHTIRISH TURIZMINING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR..	62
Misirxonov Habibxon Iskandar o'g'li	
TRANSPORT SOHASIDA AYOLLAR BANDLIGINI TA'MINLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARUV MODELINI TAKOMILLASHTIRISH	71
Abdukarimova Dilnozaxon Mamurjon qizi	
QALMOQIR KONI MIS-MOLIBDEN RUDASINING GRANULOMETRIK TARKIBI VA METALLARNING YIRIKLIK SINFLARI BO'YICHA TAQSIMLANISHINI TAHLIL QILISH	78
Samadov Alisher, Abdusamiyeva Lobarxon	
VELOCITY CALCULATION AND ANALYSIS OF MANIPULATOR MOTION BASED ON THE DIFFERENTIAL APPROACH	83
Egamberdiev Azimjon, Djuraev Sherzod	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARIDA INNOVATSION MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQRISHNI RAG'BATLANTIRISH OMILLARINI BAHOLASH.....	88
Tojiyev Sa'dulla Muhitdinovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK BARQAROR RIVOJLANISHINI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ORQALI TA'MINLASH.....	93
Jo'raxonov Muzaffar Eskandarovich	
MILLIY TURIZM EKOTIZIMINI XALQARO RAQAMLI PLATFORMALARGA INTEGRATSIYA QILISHNING STRATEGIK MEXANIZMLARI.....	101
Temirov E.I.	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARINING EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH	109
Mutorov Ilhom Avazjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI BOSHQARISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	116
Ziyodullayev Sodiqjon Mamadillayevich	

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ НА ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ МИНЕРАЛЬНО-СЫРЬЕВОГО КОМПЛЕКСА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	121
Худайбердиева Камила, Абдурахманова Мунаввар	
СОВРЕМЕННЫЕ ИСТОЧНИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ И НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ИХ ДОСТУПНОСТИ	127
Дадабоева Муштари Хамидиллаевна	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТНЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ	138
Ташмухамедова Карима Саматовна	
ИНТЕГРАЦИЯ ОЦЕНКИ КОРПОРАТИВНОГО РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА В ИНДЕКС КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН.....	143
Маманазаров Ойбек, Аблаева Валентина	
TURIZMDA PROFESSIONAL TA'LIM VA O'QITISH (VET) TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI: O'TISH DAVRI IQTISODIYOTLARI UCHUN SINGAPUR VA AVSTRALIYA TAJRIBASI.....	150
Abdullabekova Noilaxon G'ofurjon qizi	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI CAMELS TIZIMIDA BAHOLASHNING NAZARIY VA METODOLOGIK TADQIQI	156
Safaraliyev Basir Norboyevich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH MEKANIZMI VA TRANSFORMATSIYA NATIJADORLIGINI BAHOLASH	162
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
JINCHAN REAGENTI YORDAMIDA KVARSLI-PIRIT KONSENTRATIDAN OLTINNI TANLAB ERITIB AJRATIB Olish.....	169
Rahmonova Umida, Xasanov Abdurashid, Saidahmedov Aktam	
QALMOQQIR MIS-MOLIBDEN RUDALARI MINERALLARINING OCHILISH DARAJASINI BAHOLASH VA BOYITISH TEXNOLOGIYASINI ASOSLASH.....	174
Samadov Alisher, Abdusamiyeva Lobarxon	
ФАКТОРЫ МОЛОДЕЖНОЙ БЕЗРАБОТИЦЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКИХ, МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ И ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ	179
Мусаева Шоира, Усмонова Дилфуза	
QARZ KAPITALI ASOSIDA LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH) AMALIYOTINING AHAMIYATI	183
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
ANGREN VA YANGI ANGREN IESLARINING KUL-SHLAK AG'DARMALARI TEXNOLOGIK NAMUNALARNING MODDIY TARKIBINI O'RGANISH	189
Almatov Ilxomjon, Xatamov G'ayrat, Jabborov Ergash, Sodiqov Farrux	
AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA MOLIVAVIY NATIJALAR HISOB METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING YAXLIT TIZIMI	195
Bekchanov Faxriddin Atabekovich	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI O'RNI	200
Safaraliyev Suyun Sheraliyevich	
RESEARCH AND DESIGN OF ANAEROBIC REACTORS FOR EFFECTIVE FERMENTATION OF AGRICULTURAL RESIDUE	204
Dilbar Ramazonova	
"TARMOQLARDAN FOYDALANISH" BOBINI O'QITISHDA MUALLIFLIK TA'LIM PLATFORMASIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	209
Allaberganova Muyassar, Po'lotova Sevinchov	
RAQAMLI MARKETING PLATFORMALAR ASOSIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	216
Pirmatov Oybek Shovkat o'g'li	

TIJORAT BANKLARIDA ICHKI AUDITNI TASHKIL ETISH VA O'TKAZISH JARAYONLARINING AMALDAGI HOLATI	223
Yuldashev Xurshidbek Mamirjonovich	
ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARIDA MOLIYAVIY TAHLIL AMALIYOTINING MUAMMOLARI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	232
Amanqulova Muxlisa Narsafar qizi	
SURXONDARYODA YASHIL TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	240
Mamatov Sardor, Rashidova Nargiza	
XORIJIY MAMLAKATLARDA UY-JOY NARXLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI BAHOLASH Tajribasi... ..	246
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
TOMORQA XO'JALIKLARI FAOLIYATIDAN KELADIGAN DAROMADLARNI OSHIRISHDA INNOVATSIYALARNING ROLI	252
U.U. Nurullayev	
ECONOMIC EFFICIENCY OF IMPLEMENTING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN WAREHOUSE OPERATIONS.....	257
Abdulazizova Shakhriyozda Azizbek kizi	
IXTISOSLASHUV VA KONSENTRATSIYANI TAKOMILLASHTIRISH ASOSIDA SUT MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNING SAMARADORLIGI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	262
Sherbekova Ariuxan Rashidovna	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARI KAPITAL TARKIBINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARIGA TA'SIRI TAHLILI.....	266
Jumaniyazova Feruza Rajabovna	
ОПТИМИЗАЦИЯ РЕЖИМОВ ВЫРАБОТКИ КИСЛОРОДА И СЖАТОГО ВОЗДУХА ДЛЯ СНИЖЕНИЯ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ЧЕРНОВОЙ МЕДИ.....	271
T.C. Kamalov, X.T. Tashva, D.A. Ishanova, U.I. Ablyayev	
SOLIQ SIYOSATINING INVESTITSION FAOLLIKKA TA'SIRI.....	279
Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Zarif Oripovich Axrorov	
SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI OMMALASHTIRISH VA JORIY ETISHNI DAVLAT TOMONIDAN MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH (QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI MISOLIDA)	284
Seitnazarov Baxadir Muratbaevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA MOLIYAVIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH VA RISKLARNI BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Turova Nigora Xolmurod qizi	
VIRTUAL REALLIK SAHNALARIDA KO'P ISHTIROKCHILI HOLISTIK HARAKATNI REAL VAQT REJIMIDA KUZATISH VA KO'P AGENTLI SKELETNI RETARGETING QILISH.....	297
Abdusamatov Abdurasul Abduqahhor o'g'li	
O'ZBEKISTON KAPITAL BOZORIDA FINTEX VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA INVESTITSIYA FAOLLIGI.....	304
Karimova Nurjahan Olim qizi	
MAHALLIY AMALIYOTDA MOLIYAVIY..... HISOBOTNI SOXTALASHTIRISHNING ENG KENG TARQALGAN SHAKLLARINI TAHLIL QILISH	311
Xusanov Shuxrat Burxanovich	
TIJORAT BANKLARIDA XALQARO PUL O'TKAZMALARI BILAN BOG'LIQ MOLIYAVIY RISKLARNI BAHOLASH YO'LLARI.....	318
Eshmamatov Davlat Nuriddinovich	
QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY TAHLILI	325
Buriyev Sherzod Ahadovich	

QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY TAHLILI

Buriyev Sherzod Ahadovich

Qarshi davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishi hududiy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotda 2021–2025-yillar davomida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmining o'zgarish dinamikasi o'rganilib, hududlar kesimidagi farqlar aniqlangan. Tadqiqot natijalari asosida xizmatlar sohasini yanada rivojlantirishga qaratilgan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: xizmatlar sohasi, hududiy rivojlanish, aholi jon boshiga xizmatlar, iqtisodiy tahlil, infratuzilma, barqaror rivojlanish.

Аннотация: В данной статье проведён территориальный анализ устойчивого развития сферы услуг в Кашкадарьинской области. В исследовании изучена динамика изменения объёма услуг на душу населения за 2021–2025 годы и выявлены различия по регионам. На основе результатов исследования разработаны предложения по дальнейшему развитию сферы услуг.

Ключевые слова: сфера услуг, территориальное развитие, услуги на душу населения, экономический анализ, инфраструктура, устойчивое развитие.

Abstract: This article provides a territorial analysis of the sustainable development of the service sector in Kashkadarya region. The study examines the dynamics of changes in per capita service volume for the period 2021–2025 and identifies regional differences. Based on the results of the study, proposals for further development of the service sector have been developed.

Keywords: service sector, regional development, per capita services, economic analysis, infrastructure, sustainable development.

KIRISH

Bugungi kunda xizmat ko'rsatish sohasi global iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Birlashgan Millatlar Tashkilotining Savdo va rivojlanish bo'yicha konferensiyasi (UNCTAD) ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda xizmat ko'rsatish sohasi global savdo o'sishining asosiy qismini tashkil qilib, 33 trln AQSh dollarini tashkil etdi [10]. Bu xizmat ko'rsatish sohasining iqtisodiy o'sish, bandlik va mintaqaviy raqobatbardoshlik uchun ahamiyatini yanada mustahkamlaydi.

O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish ham iqtisodiy siyosatning ustuvor yo'nalishi hisoblanadi. Xususan, mintaqalarda xizmat ko'rsatish tarmoqlarini kengaytirish va ularning sifati va samaradorligini oshirish bo'yicha islohotlar izchil amalga oshirilmoqda. Shu munosabat bilan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xizmatlar sohasi barqaror rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-78-son¹ qarori qabul qilingan bo'lib, unda sohadagi bandlikni 3 mingga yetkazish va YAIMdagi ulushni 15 ga oshirish kabi vazifalar belgilangan [1]. Respublikada yuqori turuvchi Qashqadaryo viloyatida ham xizmat ko'rsatish sohasining rivojlanish darajasi va mintaqaviy farqlarni tahlil qilish, mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish va sohada barqaror rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash katta ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Shu munosabat bilan Qashqadaryo viloyatida xizmat ko'rsatish sohasining barqaror rivojlanishining mintaqaviy tahlilini o'tkazish dolzarb masala hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xizmatlar sohasini rivojlantirish zarurligi bo'yicha bugungi kunga qadar ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilib, tadqiqotchilar tomonidan turli yondashuvlar berilgan. Xususan, V.R. Fuchs xizmatni moddiy mahsulot yaratmaydigan, ammo insonlarga bevosita naf keltiruvchi faoliyat turi sifatida izohlaydi [2]. T. Hill esa xizmatni

¹ <https://lex.uz/docs/-7408455>

mijozga nisbatan amalga oshiriladigan faoliyat turi deb ta'riflaydi [3].

B. Genkin va Y. Golubkovlarning fikricha, xizmat iste'molchining ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan nomoddiy faoliyat natijasi bo'lib, uning asosiy xususiyati moddiy shaklga ega emasligidadir [4]. N. Fedko xizmatlar sohasini shaxsiy va ishlab chiqarish ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan nomoddiy faoliyatlar majmui sifatida baholaydi [5].

Mahalliy olimlar M. Yusupov va Sh. Ergashxodjayevlar xizmatlar sohasining inson hayotidagi ahamiyatiga e'tibor qaratib, uning bo'sh vaqtni tejash, mehnat unumdorligini oshirish va turmush sifatini yaxshilashdagi rolini ta'kidlaydilar [6]. S. Djumayeva uni ijtimoiy ishlab chiqarish tizimida nomoddiy ne'matlar yaratish bilan bog'liq faoliyatlar majmui deb hisoblaydi [7].

Shuningdek, Jahon banki xizmatlar sohasini iqtisodiyotda moddiy mahsulot ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lmagan, biroq turli xizmatlarni taklif etishga yo'naltirilgan faoliyat turlari yig'indisi sifatida talqin qiladi. Ushbu yondashuvlar xizmatlar sohasining nomoddiylik, iste'molchi ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilganligi hamda iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishdagi muhim o'rnini ko'rsatadi [9].

Yuqorida berilgan ta'riflar xizmatlar sohasining rivojlanishi va yangi iqtisodiy mazmunni kasb etishi natijasida o'zgarishlar uchramoqda va bu holat xizmatlar sohasi bo'yicha tadqiqot olib borish zarurligini ko'rsatib beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasining rivojlanish holatini o'rganishda statistik tahlil, qiyosiy tahlil va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Asosiy axborot bazasi sifatida O'zbekiston Respublikasi statistika ma'lumotlari hamda hududiy ko'rsatkichlar tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmi dinamikasi o'rganilib, hududlar kesimida o'zgarishlar solishtirildi. Shuningdek, o'sish sur'atlariga ta'sir etuvchi asosiy omillar aniqlanib, xizmatlar sohasidagi hududiy tafovutlar baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Qashqadaryo viloyati o'zining iqtisodiy salohiyati, tabiiy resurslari va aholi soni bilan mamlakatning muhim hududlaridan biri hisoblanadi. Viloyatda sanoat, qishloq xo'jaligi hamda energetika tarmoqlari bilan bir qatorda xizmatlar sohasini rivojlantirish uchun ham keng imkoniyatlar mavjud. Xizmatlar bozorining rivojlanish jarayonida yangi imkoniyatlar kengayib bormoqda. Xususan, xizmat turlarining xilma-xilligi, zamonaviy servis texnologiyalarining joriy etilish darajasi, infratuzilmaning hududlar bo'yicha rivojlanishi va aholi talablariga mos xizmatlar ko'lamining kengayishi mazkur sohaning mavjud imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun qulay sharoitlar yaratilayotganini ko'rsatadi.

Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasi hududiy iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishi bilan chambarchas bog'liq holda taraqqiy etib, iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi muhim omillardan biriga aylanmoqda. So'nggi yillarda xizmatlar sektori viloyat iqtisodiyotida tobora muhim o'rin egallab, zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish, tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash hamda yangi xizmat yo'nalishlarini rivojlantirish orqali yalpi hududiy mahsulot hajmining ortishiga sezilarli hissa qo'shmoqda.

Qashqadaryo viloyatida aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmini tahlil qilish hududiy rivojlanish va xizmatlar sohasi samaradorligini baholashda katta ahamiyatga ega. Tegishli ma'lumotlarga ko'ra, 2021–2025-yillar davomida viloyatda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmi o'rtacha 9,6 foizga oshgan. Bu esa xizmatlar hajmi nafaqat umumiy miqdorda, balki aholi jon boshiga nisbatan ham barqaror ravishda ko'payib borayotganidan hamda xizmat ko'rsatish sektorining hududiy farovonlikni oshirishdagi hissasi kuchayayotganidan dalolat beradi (1-jadval).

1-jadval

Qashqadaryo bo'yicha aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmi (ming so'm)²

Tumanlar	2021-y.	2022-y.	2023-y.	2024-y.	2025-yil	2025-y. da 2021-y. ga nisbatan o'zgarish
Qashqadaryo viloyati	6743,5	8 310,9	10151,2	12182,7	14713,6	7 970,1
Qarshi sh.	12961,3	13 990,1	16 403,1	22 546,6	29 300,2	16 338,9
Shahrisabz sh.	5 634,5	5 315,2	6 535,8	8 605,8	10 481,1	4 846,5
G'uzor	3 117,7	2 713,1	3 214,1	4 063,3	4 899,2	1 781,6
Dehqonobod	3 896,2	3 387,2	4 262,0	5 146,9	6 220,3	2 324,2
Qamashi	2 204,8	3 983,2	4 755,8	5 815,1	7 035,9	4 831,1
Qarshi	2 842,4	4 336,3	5 450,1	6 542,9	8 038,4	5 195,9
Koson	2 687,6	2 917,2	3 406,2	4 612,7	5 632,0	2 944,4
Kitob	2 958,3	4 254,6	5 348,5	6 453,5	7 898,2	4 940,0
Mirishkor	4 239,9	6 128,1	7 379,0	9 050,8	10 910,6	6 670,7
Muborak	6 100,0	9 515,8	11 371,2	13 854,9	17 098,7	10 998,7
Nishon	3 632,4	4 536,7	5 733,9	6 651,8	8 086,6	4 454,2
Kasbi	2 687,8	4 082,4	5 039,5	6 103,0	7 506,2	4 818,4
Ko'kdala	-	1 589,3	1 915,4	2 201,3	2 677,1	
Chiroqchi	1 775,3	2 107,6	2 528,4	2 863,7	3 433,7	1 658,4
Shahrisabz	2 806,0	4 087,0	4 683,2	5 579,2	6 766,2	3 960,2
Yakkabog'	2 413,9	2 960,2	3 483,9	4 116,5	5 046,6	2 632,8

Viloyatda xizmatlar ko'rsatkichining 2021-yildagi 6 743,5 ming so'mdan 2025-yilda 14 713,6 ming so'mga yetishi (118,2 foizga o'sishi)ga xizmatlar sektoriga yo'naltirilgan investitsiyalar, aholi real daromadlarining oshishi, raqamli xizmatlar hamda infratuzilma loyihalarining qo'llab-quvvatlanishi asosiy sabab bo'lgan. Hududlar kesimida Qarshi shahri va Muborak tumani eng yuqori ulushni qayd etgan bo'lib, Qarshi shahrida aholi jon boshiga xizmatlar hajmi 2025-yilda 2021-yilga nisbatan 16 338,9 ming so'mga (126,1 foizga) ortgan, Muborak tumanida esa bu ko'rsatkich 3 barobarga oshgan. Ushbu yuqori ko'rsatkichlar Qarshi shahrida uning ma'muriy markazligi va xizmat turlarining jamlangani hamda aholi talabi oshishi bilan izohlansa, Muborak tumanida ish haqining yuqoriligi va xodimlarning xizmatlarga bo'lgan yuqori talabi bilan bog'liqdir.

2021–2025-yillar davomida Qamashi, Qarshi, Muborak, Kasbi va Kitob tumanlarida aholi jon boshiga xizmat ko'rsatish hajmi yuqori o'sish sur'atlarini qayd etdi. Shuningdek, G'uzor, Dehqonobod, Chiroqchi tumanlari hamda Shahrisabz shahrida ushbu ko'rsatkichning o'sib borishi xizmatlar sohasining hududiy rivojlanish imkoniyatlari kengayayotganini ko'rsatmoqda.

Ushbu holatdan kelib chiqib, kelgusida Qashqadaryo viloyati tumanlarida quyidagi ixtisoslashgan xizmat turlarini rivojlantirish yuqori samara beradi:

Dehqonobod, G'uzor, Chiroqchi va Ko'kdala tumanlarida: hududdan o'tgan avtomagistral yo'l bo'yida kichik biznesga tegishli xizmat ko'rsatish maskanlarini tashkil etish;

Nishon, Koson va Kasbi tumanlarida: qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash hamda saqlash xizmatlari tarmog'ini kengaytirish;

Qamashi, Yakkabog', Shahrisabz va Kitob tumanlarida: turizm infratuzilmasini rivojlantirish orqali mehmonxona, umumiy ovqatlanish, transport va ekskursiya xizmatlarini yo'lga qo'yish;

Ko'kdala va Muborak tumanlarida: «G'uzor–Beynou» avtomagistralining Muborak tumanidan o'tgan qismida hamda Ko'kdala tumanida chegara (tranzit) imkoniyatlaridan foydalangan holda xizmat ko'rsatish klasterlarini barpo etish shular jumlasidandir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasi 2021–2025-yillar davomida barqaror o'sib borayotganini ko'rsatdi. Aholi jon boshiga to'g'ri keladigan xizmatlar hajmining sezilarli oshishi hududda xizmatlar sektorining iqtisodiy ahamiyati ortib borayotganidan dalolat beradi. Biroq hududlar kesimida sezilarli tafovutlar saqlanib qolmoqda: Qarshi shahri va ayrim tumanlarda ko'rsatkichlar yuqori bo'lsa, ayrim hududlarda nisbatan past darajada qolmoqda.

Shu bois xizmatlar sohasini yanada rivojlantirish uchun quyidagi takliflar beriladi: hududlar infratuzilmasini modernizatsiya qilish va xizmat ko'rsatish obyektlarini ko'paytirish; kichik biznes va tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlashni kengaytirish; turizm va transport xizmatlarini rivojlantirish; hamda qishloq xo'jaligi hududlarida qayta ishlash va servis xizmatlarini yo'lga qo'yish.

Umuman olganda, xizmatlar sohasining barqaror rivojlanishi viloyat iqtisodiy o'sishini tezlashtirish va aholi farovonligini oshirishda muhim omil bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xizmatlar sohasi barqaror rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-78-son qarori // URL: <https://lex.uz/docs/-7408455>
2. Victor R., Fuchs. The Service Economy. National Bureau of Economic Research, 1968. 280 p.
3. Hill, T.P. (1977) On Goods and Services. Review of Income and Wealth, 23, 315-338.
4. Экономика и социология труда: учеб. для вузов /Б.М.Генкин. — 7-е изд., доп. — М. : Норма, 2007. — 448 с.
5. Федько Н.Г. Основы маркетинга / В.П.Федько, Н.Г.Федько. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — С. 23-24.
6. Yusupov M.A., Ergashxodjayeva Sh.D. O'quv qo'llanma. — T.: TDIU, Iqtisodiyot, 2013. — 174 bet.
7. Джумаева, С. К. (2016). Иқтисодиётда хизматлар соҳасининг ривожланиши ва унинг диверсификациясини таъминлаш йўллари. Экономика и финансы (Ўзбекистан), (4), 16-23.
8. Stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy sayti.
9. <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/538321490128452070-0290022017/original/NewSectorTaxonomyanddefinitions.pdf>
10. <https://unctad.org/news/global-trade-hits-record-33-trillion-2024-driven-services-and-developing-economies>

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100